

сталих основ міграційної політики України. Не розроблено стратегії регулювання трудових міграційних потоків, що змушена визнати й Рада національної безпеки і оборони України. Як наголошено в рішенні Ради від 19 вересня 2007 р. "Про заходи щодо подолання демографічної кризи та розвитку трудових ресурсів потенціалу України", міграційні процеси стають усе більш неконтрольованими. Державна служба зайнятості України бере участь у розробленні основ державної міграційної політики та її взаємозв'язку з концепціями зайнятості, впливає на регулювання трудової міграції та співробітництво в цій сфері з органами праці інших країн. Важливу роль у цьому процесі відіграють регіональні центри зайнятості, які беруть на себе певні соціально- демографічні дослідницькі функції. При цьому вони керуються вимогою Указу Президента України від 11 липня 2005 р. "Про вдосконалення державного регулювання у сфері зайнятості населення та ринку праці в Україні", в якому поставлене завдання забезпечувати проведення періодичних обстежень домогосподарств з питань економічної активності та трудової міграції населення.

До особливостей державного регулювання міграційних процесів в умовах збройного конфлікту на сході України слід віднести виникнення спеціальних функцій та процедур щодо внутрішньо переміщених осіб у структурах державного регулювання міграційних процесів спочатку на регіональному рівні. Зміни, що відбулися на регіональному рівні, зумовили необхідність формування інституціонального механізму державного регулювання міграційних процесів на національному рівні. Важливим елементом інституційного механізму є створення відповідних органів, що реалізують державне регулювання міграційних процесів. Зокрема, в умовах збройного конфлікту на сході України виникла необхідність створення в структурі Міністерства соціальної політики України структурного підрозділу – відділу організації соціального захисту внутрішньо переміщених осіб Управління організації соціального захисту постраждалих внаслідок надзвичайних ситуацій та введення посади Радника з питань внутрішньо переміщених осіб у кожному регіоні України. Врешті-решт, у квітні 2016 р. було створено профільне Міністерство з питань тимчасово окупованих територій і внутрішньо переміщених осіб, а також введено посаду віце-прем'єр-міністра з питань Антитерористичної операції і окупованих територій.

Державне регулювання міграційних процесів як зовнішніх, так і внутрішніх характеризується, з одного боку, посиленням ролі держави в

регулюванні міграційних процесів; з іншого – підвищенням ролі місцевих органів влади в умовах децентралізації державного управління, зростанням їхніх функцій прогнозування та пошуку тривалих прагматичних рішень з метою гармонізації життєвих планів мігрантів та розвитку «регіонів для поселення». Крім того, формується дієвий механізм взаємодії між органами влади і громадськими організаціями в реалізації політики щодо зовнішньої та внутрішньої міграції.

Література

1. Ярмистий Максим Миколайович. Формування та особливості функціонування інститутів державного регулювання міграційної політики України: автореф. дис ... канд. політ. наук: 23.00.02 / Максим Миколайович Ярмистий . – Чернівці, 2016 . – 20 с.

2. Державне управління регіональним розвитком України : монографія / за заг. ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліпа. – К. : НІСД, 2010. – 288 с.

3. Шляхи вирішення проблеми внутрішньо переміщених осіб: деякі уроки із зарубіжного досвіду. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/les/migrac_prob1-a598d.pdf .

4. Капінус О.Я. Особливості державного регулювання міграційних процесів в умовах збройного конфлікту на сході України. - Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2016-2/doc/2/208.pdf>.

Олена ДУДКІНА

Тернопільський національний економічний університет, Україна

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО: СУТНІСНІ ОЗНАКИ ТА МІСЦЕ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Досвід країн ЄС свідчить, що особливе місце в реалізації їх регіональної політики займає міжрегіональне та транскордонне співробітництво. Ці два поняття є досить близькими за суттю і відіграють значну роль в формуванні інноваційних підходів та застосуванні дієвих механізмів розв'язання завдань розвитку регіонів. Реалізація державної регіональної політики України, передусім, в контексті удосконалення територіальної організації влади та посилення ролі регіонів у вирішенні соціально-економічних проблем, беззаперечно вимагають врахування такого досвіду.

Міжрегіональне співробітництво – це система нормативно врегульованих та інституційно забезпечених зв'язків в економічній, політичній, соціальній, екологічній, гуманітарній та безпековій сферах, встановлених між регіонами, що належать до різних держав.

Посилення ролі міжрегіонального співробітництва в сучасних умовах глобалізації та європейської регіоналізації зумовлене сукупністю чинників:

– імплементацією в практику регіонального управління України досвіду ЄС щодо формування в державах громадянського суспільства, що супроводжується наближенням політичних рішень, що приймаються на рівні ЄС, до регіонів, до територіальних громад, груп та об'єднань громадян. Тобто, формування міжрегіональних інституцій у формі міжрегіонального співробітництва суттєво впливає на зростання ролі регіонів у євроінтеграційному процесі України;

– процесами створення єдиного ринку на основі інституціалізації міжрегіональних відносин між окремими суб'єктами економічної діяльності (через створення торгово-промислових палат, бізнес-центрів, агенцій регіонального розвитку, асоціацій, ярмарків тощо). Тобто, в процесі регіональної інтеграції державному управлінню належать роль загальної координації та здійснення політичних завдань, тісне ж переплетення мереж співробітництва може бути створене лише за умов прямої (або асоціативної) співпраці між безпосередніми учасниками ринкових відносин;

– можливість значно скоротити диференціацію у рівнях соціально-економічного розвитку т.з. "регіонів-локомотивів" і "регіонів-аутсайдерів";

– створенням об'єктивних засад запобіганню міжетнічних конфліктів у державах, адже саме регіони вважаються осередками етнічних і культурних традицій, основою збереження культурного різноманіття в Європі.

Правові засади міжрегіонального співробітництва визначені в "Європейській Хартії місцевого самоврядування" (Страсбург, 1985); "Європейській рамковій конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями" (Мадрид, 1980); Протоколи №2 до неї (1998р.); "Європейській Хартії регіональних мов і меншин" (Страсбург, 1992); "Хартії Конгресу місцевих і регіональних влад Європи" (1994); "Європейській Хартії регіонального самоврядування" (1997); двосторонніх та багатосторонніх міждержавних угодах тощо.

Особливістю міжрегіонального співробітництва є те, що воно

здійснюється між регіонами, які є виключно адміністративно-територіальними одиницями, і може організовуватись в інституційній формі представницьких або функціональних асоціацій. Зокрема, завданням представницьких асоціацій (таких як, Асамблея європейських регіонів) є забезпечення участі регіонів у прийнятті спільних рішень ЄС, незалежно від їх статусу та функцій регіонів у ЄС та в державах-членах. Функціональні ж асоціації (до прикладу, робоча співдружність придунайських країн, до складу якої входить Одеська область) передбачають прямі стосунки між регіонами різних країн з метою здійснення спільних дій в інтересах населення, що там проживає, і забезпечення сталого розвитку територій.

В цілому міжрегіональне співробітництво розглядається як інструмент територіального розвитку, залучення до його забезпечення недержавних, неприбуткових, бізнесових та громадських інституцій, без чого воно не може бути достатньо ефективним.

Поряд із міжрегіональним співробітництвом важливим засобом реалізації регіональної політики є транскордонне співробітництво. Останнє розглядається як спільні дії територіальних громад або місцевих влад двох (або декількох) прикордонних держав, що спрямовані на вирішення конкретної проблеми транскордонного характеру або співпрацю в окремій галузі (сфері), де вони мають спільні інтереси.

Основоположними принципами транскордонного співробітництва є: створення зв'язків та договірних відносин в прикордонних зонах з метою пошуку спільних рішень ідентичних проблем; при реалізації будь-якої форми транскордонного співробітництва абсолютним імперативом є дотримання національних законодавств і повага міжнародних зобов'язань держав, до яких належать територіальні громади, що є суб'єктами договірних відносин про транскордонне співробітництво. Особливостями транскордонного співробітництва є те, що його суб'єктами можуть бути територіальні громади, які можуть співпрацювати на неформальній основі, без взаємних фінансових зобов'язань.

Найбільш ефективною формою транскордонного співробітництва є функціонування єврорегіонів. Єврорегіон – це форма транскордонного співробітництва між територіальними громадами або місцевими органами влади прикордонних регіонів двох або більше держав, що мають спільний кордон, яке спрямоване на координацію взаємних зусиль і здійснення узгоджених заходів у різних сферах життєдіяльності у відповідності до національних законодавств і норм міжнародного права

для розв'язання спільних проблем, в інтересах людей, які населяють його територію по обидва боки державного кордону. [2]

Специфіка функціонування євро регіонів проявляється в різноманітних аспектах, зокрема:

– правових - створення євро регіону не призводить до створення нової адміністративно-територіальної одиниці; керівні органи євро регіону виконують лише координуючі функції і не мають владних повноважень;

– політичних - євро регіони не діють проти інтересів національної держави і не є наддержавними утвореннями;

– історичних - найчастіше суб'єкти євро регіонів - це території, які колись входили до однієї держави, або мали "спірний" статус.

– національно-етнічних - у багатьох випадках у суміжних прикордонних регіонах мешкають представники досить чисельної національної меншини, яка репрезентує національну більшість країни, розташованої по інший бік кордону;

– географічного розташування - території, які входять до складу євро регіонів, є периферійними і мають спільні проблеми транскордонного характеру (в основному економічного, природоохоронного, розвитку прикордонної інфраструктури, транспорту, комунікацій, працевлаштування населення тощо);

– управлінських - наявність спільних інтересів партнерів (в торгово-економічній площині, туризмі, в галузі освіти, науки і культури) акумулюються в розробці спільних (або узгоджених) стратегій просторового розвитку прикордонних територій. [1, с. 41]

В Україні окремі адміністративно-територіальні області входять до складу таких євро регіонів: Карпатський, "Буг", "Нижній Дунай", "Верхній Прут", "Слобжанщина", "Дніпро", "Донбас", "Ярославна".

В цілому місце транскордонного співробітництва в соціально-економічному розвитку регіонів визначається його здатністю до алокації та ефективного використання потенціалу прикордонних територій двох або більше держав з метою вирішення спільних завдань просторового розвитку.

Література

1. Дудкіна О.П. Регіональне управління: навч. посібн. / О.П. Дудкіна. – Тернопіль: Видавництво "Астон", 2013. – 209 с.

2. Чужиков В.І. Глобальна регіоналістика: історія та сучасна методологія: монографія. / В.І. Чужиков. – К.: КНЕУ, 2008. – 272 с.

ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

Після здобуття незалежності перед Україною постала необхідність налагоджувати співпрацю із іншими країнами світу та міжнародними організаціями вже як самостійної держави. В зовнішній політиці України пріоритетне місце посідає співпраця з країнами-сусідами, оскільки саме на них припадає значна частка вітчизняного зовнішнього товарообороту. Оскільки Україна задекларувала своє бажання вступити до ЄС, особливого значення набуває співпраця саме з тими країнами-сусідами, через які проходить межа з ЄС: Польщею, Словаччиною, Угорщиною та Румунією. Серед зазначених країн найбільш тісної співпраці вдалося досягти з Польською Республікою.

Міжрегіональне співробітництво є важливою складовою стратегічного партнерства України та Республіки Польща, ефективним засобом європейської інтеграції України, а також практичним механізмом впровадження європейських стандартів на регіональному та місцевому рівнях.

Серед основних нормативно-правових документів, які визначають напрямки міжрегіонального співробітництва України та Польщі, є Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про міжнародне співробітництво, яка набула чинності 24.05.1993 року. Відповідно до цієї угоди, країни всіляко сприяють здійсненню співробітництва в галузі розвитку регіонів, міст та сільських місцевостей, зокрема, в наступних сферах: будівництво та облаштування території, транспорт, комунальне господарство, промисловість, торгівля, сільське господарство (розвиток аграрної культури, переробка та збут сільськогосподарської продукції), охорона природи (національні та ландшафтні парки, території та об'єкти відпочинку), охорона навколишнього середовища (боротьба з забрудненням вод, атмосферного повітря та ґрунту), освіта та професійне навчання, зокрема, навчання відповідно українській та польській мовам як другим мовам в школах, особливо в прикордонній зоні, культура та мистецтво, охорона здоров'я, туризм та спорт, взаємна інформаційна допомога у випадках катастроф та екологічного лиха (епідемій, повеней, пожеж, катастроф та транспортних пригод), інші питання, що становлять взаємний інтерес.

Для вирішення ключових питань українсько-польського